

«مسائل بین‌المللی انرژی»

بیست و سومین سمینار دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی تحت عنوان مسائل بین‌المللی انرژی در روزهای ۲۴ و ۲۵ خرداد ماه ۱۳۶۶ در محل دفتر و با حضور نزدیک به ۲۵۰ نفر از کارشناسان مسئول در امر انرژی کشور، دانشگاهیان، سفرای کشورهای تولید و صادرکننده نفت در ایران و دیگر علاقه‌مندان، با سخنرانی دکتر علی شمس اردکانی و میزگردی متشکل از مسئولین انرژی کشوری و بعضی از سفرای کشورهای صادرکننده نفت تشکیل گردید. خلاصه مطالب عنوان شده در این سخنرانی و میزگرد به شرح زیر است:

خلاصه سخنرانی درباره مسائل بین‌المللی انرژی در حدود سالهای ۱۹۹۲، یک بار دیگر بحران انرژی در جهان صنعتی اتفاق خواهد افتاد که قیمت نفت را افزایش خواهد داد. کشورهای تولیدکننده و صادرکننده در صورتی از این بحران می‌توانند بهره‌برداری نمایند که آمادگی‌های لازم بین‌المللی و داخلی انجام گرفته، اوپک از انسجام بیشتری برخوردار و اقتصاد داخلی اعضای آن امکان جذب سرمایه و جریانهای تولیدی را داشته باشند. در بحران سال ۱۹۸۵، بازار نفت دستخوش تحولاتی قرار

گرفت و در نتیجه قیمت نفت سقوط کرد. عدم آمادگی کشورهای صادرکننده نفت و سازمان اوپک، برای مواجهه با این بحران، موجب شد که تولید اوپک به جای کاهش، به میزان ۱۹/۳ میلیون بشکه در روز افزایش داده شود و در نتیجه قیمت نفت از ۲۶/۳ دلار برای هر بشکه، به ۱۳/۸ دلار در سال ۱۹۸۶ تنزل نمود. در این سال، کشورهای عضو اوپک بیش از ۵۱ میلیارد دلار و کشورهای در حال توسعه صادرکننده نفت که عضو اوپک نیز نمی‌باشند ۱۶ میلیارد دلار از درآمد ارزی خود را از دست دادند. به گزارش صندوق بین‌المللی پول، با احتساب سقوط بهای سایر مواد اولیه، گروه دیگری از جهان سوم نیز ۳۳ میلیارد دلار ضرر کردند که در مجموع کشورهای جهان سوم، از این بابت مبلغی در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار از درآمدهای ارزی خود را از دست دادند.

سپس سخنران به چهار فرضیه بحران اشاره کرد: در حالت اول، بحران بین‌المللی با بحران انرژی داخلی همراه خواهد بود که امکان بهره‌برداری از آن برای کشورهای تولیدکننده و صادرکننده نفت میسر نخواهد شد. در فرض دوم، به جهت اتخاذ تدابیری از

طرف مصرف کنندگان، بحران بین‌المللی خفیف، ولی بحران داخلی سرمایه و انرژی در کشورهای صادر کننده شدید خواهد بود که این بدترین حالت برای صادرکنندگان نفت می‌باشد. در فرض سوم، نه بحران بین‌المللی خواهد بود و نه بحران داخلی صادرکنندگان که این حالت پیش از ایده‌آل و بعیدترین حالت است. فرض چهارم، که باید برای تحقق آن کوشید، این است که بازار بین‌المللی انرژی و نفت بحرانی باشد، ولی صادرکنندگان نفت گرفتار بحران داخلی انرژی و سرمایه نباشند و آمادگی کشورهای تولید و صادر کننده نفت باید چنان باشد که کاملاً بتوانند از این بحران به نفع خود بهره‌برداری نمایند همچنین تمام مساعی این کشورها در چارچوب سازمان اوپک به گونه‌ای باشد که طول مدتی که قیمت‌های نفت افزایش می‌یابد و در سطح نسبی بالایی می‌ماند را بیشتر کنند تا بتوانند سرمایه بیشتری را برای ملت خود فراهم سازند. در ادامه این جلسه، آقایان دکتر نصیر (معاون پژوهشی وزارت نفت)، دکتر زنونتی (سفیر ونزوئلا در تهران)، دکتر شمس اردکانی، مهندس ملکی و مهندس هاشمی از دفتر مطالعات به سؤالات شرکت کنندگان پاسخ دادند. سؤالات به طور عمده در سه محور بود: الف) برای آمادگی داخلی در زمینه تولید، صدور و تأمین انرژی داخلی چه اقداماتی انجام می‌گیرد و یا باید انجام بگیرد؟ ب) پیشرفت تکنولوژی و انرژی‌های جانشین، در تغییر زمان بحران چه تأثیری دارند؟ و پ) تقویت و انسجام اوپک چگونه می‌تواند انجام بگیرد؟

خلاصه مطالب عنوان شده در میزگرد در آغاز، مدیر جلسه در پی مقاله ارائه شده در جلسه عمومی کنفرانس، با ذکر ارقام و سابقه تاریخی نشان داد که کشورهای عضو اوپک در جذب سرمایه و تبدیل آن به توانهای عینی تولید و توسعه موفق نبوده‌اند و بخش عمده سرمایه به دست آمده از فروش سرمایه نفتی (ثروت) تبدیل به ثروت تولیدی نشده است؛ بلکه برعکس یا به مخارج مصرفی رسیده و یا به کشورهای صنعتی غرب، به صورت سپرده و احياناً سرمایه‌گذاری در این کشورها، برگشت داده شده است. ناطق سپس بحرانهای نفت را از زمان نهضت ملی شدن نفت تا هنگامه سقوط قیمت‌های نفت در ۱۹۸۶ برشمرد و گفت که ادوار بحرانی در جهان انرژی ادامه خواهد داشت، ولی آخرین شانس برای اغلب کشورهای صادرکننده نفت بحران انرژی در بازار مصرف کننده در اواسط دهه ۱۹۹۰ است که اگر برای آن از هم اکنون آماده نشویم، فردا حتماً دیر خواهد بود. برای این آمادگی، چهار وجه ضروری را باید در نظر گرفت:

— انسجام اوپک و هماهنگی با سایر تولیدکنندگان در جهان سوم و نیز تولید کنندگان مواد خام دیگر. بدین وسیله کشورهای صادر کننده خواهند توانست استحکام قیمت‌ها را به هنگام وقوع بحران آتی در جهان انرژی، برای مدتی طولانی‌تر حفظ کنند.

— برنامه‌ریزی داخلی اقتصادی و تقویت بنیه بخش انرژی به مثابه پیش‌بخش در اقتصاد کشورهای صادرکننده نفت چنانچه آمادگی برای جذب سرمایه‌های جهانی، به

— هماهنگی در وجوه فوق، به نحوی که به هنگام وقوع بحران انرژی در جهان، در داخل کشور هیچ نوع تنگنایی در جذب سرمایه و در عرضه انرژی وجود نداشته باشد.

*

سپس هر کدام از شرکت کنندگان در ارتباط با موضوع مطرح شده، سخنان مبسوطی ابراز داشتند که مشروح آن در گزارش کامل سمینار تدوین گشته است.

هنگام وقوع بحران بین المللی، جهت حداکثر استفاده از خاصیت ژئوپولتیکی نفت صورت گیرد و کمترین مقدار آن در داخل مصرف شود.

— تحقیق و مطالعه در شناخت بازار بین المللی نفت. این شناخت برای احتراز از فروش زیاد، به هنگام ضعف بازار و استفاده بهینه از بازار، به هنگام بازیابی قیمت‌های نفت، ضروری است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پښتونستان د علومو او انساني مطالعاتو فریښی
پرتال جامع علوم انسانی